

Viru-Nigulas austatakse nõida
Igihaljas
20.04.10203 (1990) nr 7 lk4
Ahto Kaasik

VIRU-NIGULAS AUSTATAKSE NÕIDA

Esivanemame on ainsad kangelased, kellele võlg-neme maarahva pysimise. Kuid kuidas nad mõtlesid, mida-keda hindasid, ning kes olid nende kangelased, seda me reeglina õieti ei tea.

Maa ja maarahva vahel seisavad nõiad. Nad ei kuulu päriselt kummagi juurde: Aga nendeta poleks maarahvas enam maa rahvas. Nõid seob teadmistega rahva maaga. Nõid oskab juhatada kuidas peab maaga rääkima, et ta ei pahandaks. Ta teab kust läheb piir millest inimene yle astuda ei tohi. Olla võib, et vaid nõiad päästsid maarahva kõige suuremategi sõdade ja taudide käest. Kui pääses ükski nõid, kelle käes ju suurimad hõimu teadmised, siis pääses hõimgi.

Vallutajad mõistsid kui palju tähendavad nõiad maarahva jaoks. Seepärast pyydsid nad nõiad võimalikult hävitada. 1640. aasta kevadel mõisteti kohut Mahu (Viru-Nigula) kihelkonna nõia Kongla Ann'e yle. Anne ylekuulamise protokollist võib lugeda, et ta

võttis piinamise järel omaks nõiahundiks ja tuulispasaks käimise, "koostöö saatanaga" ning muud "kuritööd". Kinni võeti ta pärast seda kui leiti inimest ravimas. Ylekuulajaiks olid maakohtunik, kohalikud mõisnikud ja papp.

Anne hukati tõenäoliselt varsti peale 14-t lehekuud. Tänavu, 350 aastat pärast nõia mõrvamist 20-1 lehek-uul kell 13.00 kavatseb Mahu kihelkonna rahvas talle austust avaldada. Kirikaia ning rahvamaja vahel avatakse mälestuskivi, istutatakse mälestuspuu ning korraldatakse nõiale meelepärane riitus. Pärast mälestuskivi avamist sõidetakse lähedalasuvasse Samma hiide. Seal võib kuulda ehedat rahvamuusikat ning tuntud inimeste juttu loodusest, inimestest, maausust ja omakultuurist. Ja hiide võib tulla muidugi ka rahvarõivastes.

Ahto Kaasik
Noortaaralaste
klubi "Tõlet"